

КОМСОМОЛ ТӨРҮТТЭММИТЭ 100 СЫЛЫНАН!

Күндү биир дойдулаахтарбыт!

Бу дыл алтынны 29 күнүгэр ынат Бүтүн Сојуустаагы Ленинскэй коммунистическай сојууна—Комсомол төрүттөммүтэ 100 сыла баһааһар. Бу ынат бастың аранаттын түмүт төрүттэ икки сэрл уот будулбанын ортотунан аастыта, хаһаайстыбатын чөлүгэр түһэригэ, сайыннарыыга эдэр эрчиминэн, уостубат уобунан таһаарыылаахтык, кыһыйылаахтык үлэһэбитэ. Дойду норуот хаһаайстыбатын бары салалаларыгар ситиһиллэрэ комсомолу кытары ыкса ситимнээбэ.

Убаарабат эрчимнээх эдэр саас кимнэрин билигэ — комсомол үбүлүүдээх даататынан улус бары алактаахтарун эһэрдэлибит! Баҕарабыт эдэрдил уостубат уобу, чэгиэн-чөбдүк доруобуйаны, тус алакутуугар, дыа кэрээннэтигэр дыагу-сэргэну!

Андрей НОГОВИЦЫН,
Чурапчы улуунун баһылыга,
Афанасий ЗАХАРОВ,
улус дыкутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ.

Күндү Чурапчым дыоно-сэргэтэ!

Эһигин Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Түмөн Сударыстыбаннай Мунһабын уонна тус бэйэм аалтыттан Комсомол төрүтүбүтэ 100 сылынан эһэрдэлибит!

1918 сыллаахха алтынны 29 күнүгэр Оробуочай уонна бааһынай ынат сојуунун Бүтүн Россиятаагы Икки сьеһигэр 1924 с. Ленинскэй, онтон 1926 с. Бүтүн Сојуустаагы буолбут ынат Россиятаагы коммунистическай сојууна (РКСМ) төрүтүбүтэ.

Билиги көпүнэ дыоно оро уонна эдэр саастыт комсомол кимнэргэ аастыта. Бу күнүгэр бары да эдэр саастытын истинник саныыбыт, комсомолу кытта-сибээтээх үтүө түгэннэрибитин ахтабыт. Оччолорго уолсай өрө көтөбүлүү баара. Хас биридии киһи үөрэхтээх, үлэһит, төрөөбүт дойдутугар туһалаах буоларга дыулуһара. Бары комсомол сүрүн быраабылаларыгар олорбун, сырдыкка таһаан, алаах мисэбитин булбуттүт. Сэбиэскэй Сојуус суук буолбута олукта сыл буолла. Онтон ыла «комсомол» дигэн тыл туттүлүбүт, аҕа саастаах дыоно ахтылыгыгар эрэ хаалла. Комсомол ылыгыт үлэтин-хамнаһын туһунан илтэр суолтатын өйдөөн, ынат дыоммутугар кизиник тарҕатыабыт. Аастыт үйө чагылхай комсомолларын кизиг эйгэһэ сырдаттыабыт.

Оччоттоогу кэм уостан түспүт, санааны кынаптыһыр уоттаах төлөннөөх, ылбагай ырыатын үгүкүтүн хатылаан, эдэр саастытын саныабыт, күүсүтүгэр күүсүтэ, саниэбитигэр саниэтэ эбинээбун. Бары чэгиэн-чөбдүк туруктаах, бигэ тиэрхиттээх алактаах буолуобун.

Михаил ГУЛЯЕВ, СӨ Ил Түмэнин дыкутаата.

Күндү комсомол бэтэрээннэрэ, салайааччыларынан үлэлээбиттэр!

Комсомол кэжэтигэр сылдьыбыт бары биир дойдулаахтарбын, комсомольскай үлэһиттэри ВЛКСМ төрүтүбүтэ 100 сылынан эһэрдэлибит!

Эһиги эрчимнээх эдэр саастыт, алакут өйдөбүтүн үтүө күнүгэр комсомолу кытары ыкса сибаастаахтар. Дойду сайдыытыгар, ынат таһаарыылаах үлэтигэр бу төрүттэ сүрүннээһинэ, төрүтүтэ билгэр-көстөр оруолу ылбыта. Итини билинги көпүнэ сыаналыыр, астынар. Инники да өтүтүгэр ынатты илтигэ эһиги улахан оруллаах буолуохут дигэн эрэбун.

Баҕарабын чэгиэн-чөбдүк доруобуйаны, этэннэ буолууну!

Павел ПИНИГИН, СӨ Ил Түмэнин дыкутаата.

Күндү комсомол кэжэтигэр сылдьыбыт кыргыттар уонна уолаттар!

Эһигин Сэбиэскэй Сојуус кэмгэр эдэр дыоно бүтүннүүтүн түмүтүт, биер сыалга-сорукка көбүлээбит, дойду кыһыйылаахтарыгар, ситиһиллэригэр төһүү күүс буолбут ынат түмүтүт — Комсомол төрүтүтэммүтэ 100 сылынан, бу өрөгөйдөөх күнүнэн илтиһтик-истинник эһэрдэлибит!

Хаһан эрэ эдэрэ,
Хорсунук туттунан,
Хомуһуус эрэһэ
Хомсомол эһибит.

Хорсунук туттунан,
Хорсунук хамсанан,
Харса суук хардылаан,
Хаамсыһан ыларбыт.

Билигин ахтаммыт,
Соньуйа саныыбыт,
Быһыргы кимнэри,
Сүтүтүтү, аастыты.

Күндү дыоно-сэргэж, эдэрдил эрчимнэ
хаһан даҕаны убаарабатыт!

Семен НИКИТИН,
СӨ Ил Түмэнин дыкутаата, РКП
Чурапчытаагы райкомун сэжирэтээрэ.

Мисей Ефимов

КОМСОМОЛ БИЛИЭТЭ

Киэн туттабын мэлдьи мин
Комсомол билиэтинэн.
Өрүкүтэр сүрэхпин
Эдэр саас күүрээнинэн.

Кини өрүү кынаттаах
Санаалары төлөннүүр.
Маннайгы таптал ыраас
Кустугунан күлүмнүүр.

Улуу Ленин мөссүөннээх
Комсомолум билиэтин
Киэн туттуунан сүрэхпэр
Илдьэ сылдьыам мэлдьитин.

Комсомол торуттэммитэ 100 сылыгар

АЛБАН ААТТААХ КОМСОМОЛ 100 СЫЛЛААХ УБУЛУӨЙҮНЭН

1918 сыллаахха алтынны 29-сэттин 4 күнүрүгэр буолан аастыт оробуочай уонна бааһынай ыччат сойуустарын Бүтүн Россиятаагы 1-кы съездтэз коммунистическай сойуустарын тэрийэр туһунан уураагы ылыммыта. Дьэ, ити күнтэн аастыт 20-с үйэ сэттэ уонтан тахса сыллар усталарыгар устуоруйага көмүс буукубанан суруллубут, сүүһүнэн мөлүүөн ыччат дьылбатын сибээстээбит. Ийэ дойдуга мунура суох таптап, бэринишлээх буолуу, патриотизм, интернационализм тыһыныгар илпипт, үгүс көлүүнэ дьон олоһор суолбут сулус буолбут, албан ааттаах Ленинскэй комсомол бойобуой уонна айар-тутар айанын суола сааламмыта.

Үйэлэр тухары кили-аймах өрхөн өйдөрө үүнэр, көлүүнэни иити суолларын өрүүтүн көрдүүлэрэ. Аастыт үйэ сүрүн событиетынан буолбут, бүтүн аан дойдуну, кили-аймах сайдыытын уларыта туттут Улуу Өктөөл революциятын кыайыпта сана социалистическай уопастыбын туутууга ыччат оруолун күүһүрдүбүтэ, саналы тыһынаабыта. Үлэхит ыччаты иити, үөрэти коммунистическай партия, судаарыстыба хаан-уруу дьыалатынан буолбута.

Коммунистическай партияны төрүттээнн, салайааччы В.И. Ленин ыччаты иити, комсомолу салайыыга ахсаабат болломтотун уураа Комсомол олоһун бастагы сылларыгар ЫРКС 3-с съезигэр Ленин ыччат сойууһун сорукарын туһунан бэйэтин устуоруйага кирибит дириң ис хоһоонноох этиитин онорбута. Кини «үөрэннээх, үөрэннээх уонна үөрэннээх» дьэн этиитэ ол 20-с сыллаагы уопаттар уонна кыргыттар өйдөрүгэр-санааларыгар инмитэ, кэлин социалистическай тууту үгүс сылларыгар бэйэтин иитэр-үөрэтэр суолтатын сүтэрбэккэ, санаттан саналы тыһынанан, ыччаты иити, сүрүн теоретическай докумуон быра-пыраама буолбута.

В.И. Ленин ыччакка аҕалы сыһыаныгар эппиэттээн, комсомол сана олобу тууту бэйэтин суолун тобулан, «оргуулан, будулуйан», үлэлээн-хамсаан барбыта. Сүүһүнэн тыһыныча уопаттар уонна кыргыттар сана собуоттары, фабрикалары, шахталары, тиир суоллары туттуттара. Сталинградка-тыраахтар, Горькай куоракка маастына онорор собуоттар, Урал уонна Сибир, Улук Илин уонна Хотулу сир санаттан сана туутуулар, куораттара, Донбаска шахталар, баарабай гидростанциялар, БАМ, уонна да атыттар бу барыта комсомол социализмы тууту устуоруйатыгар киллэрбит сүткэн кылааттара. Кини сэрпиттэн эмсэһэлээбит, урусхаппаммыт норуот хаһаайыстыбатын чөлүгэр түһэригэ, мөлүүөнүнэн гектар кырыс сирдери туһага таһаарбытара.

Комсомол ити үлэтэ үрдүктүк сыаналаммыта-Сэбиэскэй Сойуус үрдүкү уорданынан 6 төгүл наҕараадалаабыта.

Саха сиригэр комсомол 6 уорданын аах Ленинскэй комсомол бойобуой этэрээттэриттэн биридэстэрэ этэ биллэрин курдук, Саха сиригэр комсомолскай тэрилтэ

үөскээһинигэр уонна кини хайҕаллаах суолу барытыгар уобаластаагы партиянай тэрилтэ, кини салайааччылары М.К. Аммосов, И.Н. Барахов, С.М. Аржаков, С.В. Васильев, Д.С. Жиркова, К.К. Байкалов, Александр Кутаевскай, уонна да атыттар улахан үгүлээхтэр. Кинилэр быһаччы салалталарынан, 1920 сыл муус устар 18 күнүгэр Дьоккускай куораттаагы, 1921 сыл кулун тутарга Уобаластаагы комсомолскай тэрилтэлэр үөскээбиттэрэ.

Саха сиригэр комсомол хара тэрилтэлэриттэн революционнай охсуу уотун ортотунан аастыта, Гражданскай сэрии уотугар, сана олобу тууту үгүс күчүмэйдэригэр буолта-халпыта, сэриигэ уонна үлэ дьоруойдары, коммунистическай партия дьыалатыгар бэриниһээх буолуу үгүс үтүө холобурдарын көрдөрбүтэ.

Революция эдэр саллааттара хорсун сырыыларга, күчүмэйдэригэр кырыктаах кыргыһыларга кырдьаас саллааттары кытта биригэ сылдьыспытара, албан ааттаах кыһыл хамандыырдар К. Байкалов, И. Строд, Е. Курашов, Николай Субуруускай этэрээттэригэр эдэр дьоруойдар мэлдьитин инники күөһүгэ хорсунуох охсуспуттара. Сэриигэ барбатах, тыһылга хаалбыт комсомоллар Сэбиэскэй былаас туһунан нэһилиэнньэҕэ агитациялыыллара, кистэлэн комсомолскай үлэни ытталлара. Комсомол Бүлүүтээҕи орто ячейкатын сэкирэтээрэ Ганя Семенов итинник үлэни ытта сылдьан, 1922 сыл сайын үрүн бандыыттар илчиллэригэр түбэспитэ, кини бэрт элбэх эрэйдэниини, сору-муну көрбүтэ, ол да буоллар бандыыттар комсомол салайааччытыттан бэйэлэрин туһаларыгар бири да үтө тылы истибэтэхтэрэ. Тийэһэр бандыыттар кинини ытан өлөрбүттэрэ уонна өлүгүн уоттаабытара. Ганя Семенов баара-суоҕа 18 саастааҕа, кини олус кылгас, ол эрэри дьолунаах, чабылхай чачыны болшевиктыы олобу олорбута. Ити кэмгэ комсомолга кирири өстөөбү утары уоттаах сэриигэ кириргэ тэннээбэ. Уобаластаагы комсомолскай тэрилтэ Гражданскай сэрии сылларыгар бэйэтин састаабын 75% ордугун сүтэрбитэ. Саха сирэ, кини бүгүңнү ыччата Гражданскай сэрии дьоруойдарын Кеша Алексеевы, Кеша Горчаковы, Петр Никифоровы, уонна да атыттары кээн тутта ааттыыллар, кинилэр хорсун быһыыларыгар сүгүрүйэллэр.

Дьэ, ити курдук, Саха сиригэр сүүһүнэн комсомолскай уонна ыччаттара бэйэлэрин төрөөбүт-үөскээбит кыраайдарын Өктөөл төлөннөөх уота күлүмүрдүү сырдатарын, ол уот умуллубатын туһугар олохторун да кэрэйбэккэ, кыргыһы голоонугар кириэллэрэ.

Күчүмэйдэртэн толлубат эдэр, чэигэн ыччаттар эйэлээх да тууту сылларыгар бэйэлэрин эр санааларын, хорсун-хоодуот быһыыларын, партияга уонна норуотка мунура суох бэриниһээхтэрин көрдөрбүттэрэ. Кинилэр быһаччы кыттыларынан бастагы пятилеткаларга Алданга, Ааллаах Үүнэ, кыһыл көмүһү, Сангаарга уонна Ханаласка таас чоҕу хостоонун эрчимнээхтик сааламмыта. Очолорго Алданга ЫБСЛКС КК генеральнай сэкирэтээрэ А.В. Косарев аатынан ыччат комсомолскай шахтата Бүтүн Сойуус үрдүнэн сурабырбыта. Саха сиригэр сир түнэтигэ, кулаактары

Первый комсомольский съезд на участке «Кыһаа» с.А.И. Субуруускай 29.05.84 г.

кылаас быһыытынан эһи, колхуостары тэрийи, сүөһү иитиитин уонна сир үлэтин салгы сайыннары, улуустарга култуурунай революцияны тэрийи – бу барыта 20-с-30-с сыллардаагы комсомоллар быһаччы кыттыларынан барбыта. Отутус сылларга комсомол апаратыта биллэрдик өрө көтөүллүбүтэ, ону биһиги анардас кини кэккэ улаханлык өрө үүммүтүтэн көрбүт. 1929 сыллаахха саха комсомол 1917 чилиэннээх эбит буоллаҕына, 1939 сыллаахха кини ахсаана 10918-ка тийибитэ. Аҕа дойдуну көмүскүү Улуу сэрии сылларыгар Саха сиригэр комсомолун аҕаара кыргыһыто-онугар охсулута. Кинилэр туох баар күүстэрин, дьоруударын уонна талааннарын өстөөбү үлүрүтүүгэ биэрбиттэрэ.

Ханна да буоларын курдук, Чурапчы эдэр ыччата сана олобу уруйдаан – айхаллаан көрсүбүтэ. 1920 сыллаахха Осип Петрович Трофимов Боотуруускай улууска, Чурапчыга сыарбалаах атынан тахсан, комсомолскай ячейканы Саха сиригэр бири бастагынан тэрийбитэ. Хорсун, хоодуот эр санаалаах, сүрүннээн Кытаанах нэһилиэгиттэн төрүттээх, 14 бастыҥ уопаттар ячейка маннайгы чилиэннэринэн буолбуттара. Үөрөбү суох, харана нэһилиэнньэни өй-санаа өтүнэн уһугуннарыыга, эргэ олох утарсытын самнаран, баайдар уодаһынаах батталларын саралаан, сана олох саргытын салайсан барбытара. Ячейка бастагы сэкирэтээринэн Сылан нэһилиэгин ыччата Николай Васильевич Дьячковскай Н.Д. Субуруускай этиитинэн талыллыбыта уонна ити сыл ахсынныга «Сырдык» дьэн култуурунай-сырдатар уопастыба тэрилтэн, үгүс маассабай өйдөтөр үлэ ыттыллыбыта. Балаҕан аайы кинигэ кыһынылаах эдэр комсомолскай ыччаттар үөрөбү суох дьону үөрэтэр кыһа соруу ылыммытара.

1921 сыл олунньулар буолбут биэс улуус дьадаһыларын уонна ревкомскай кэмпиринсийэлэрин аһыллыытыгар комсомолскай Ойуунускай, «Үлэхит ырыатын» ыллаан ньириппиттэрэ. Онтон ити сыл муус устарга буолбут, революция сирдэһтэ В.И. Ленинтэн быһаччы телеграмма туттут 10 улуус дьадаһыларын уонна ревкомскай кэмпиринсийэлэригэр комсомолскай быһаччы оруолу ылбытара.

Чурапчы комсомолун бастагы хардыылары, Гражданскай сэрии сылларыгар хорсун-хоодуот быһыылары Саха Корчагынан биллибит Эрилик Эристин «Маарыкчаан ыччаттара» романыгар дыһа-чаччытык суруллан, ааҕааччы

кээн билиитигэр тахсыбыта, норуот биһирэбилин ылбыта.

Гражданскай сэрииттэн тыһынаах ордон кэлбит ыччаттар, комсомолскай аны кэллэктиибинэй хаһаайыстыбалары, артыаллары тэрийи, култуурунай революция дьаһалларын олоххо киллэригэ туруммуттара.

Бастагы бастагы кыһылы тэрийэн, бурдук ыһан барбыттар, сир үлэтигэр тизхиниһкэни баһылааһын-га, онорон таһаарыны үрдэтигэ өйдөрүн-күүстэрин түмүттэрэ. Ити сыллартан улуус бары нэһилиэгэригэр комсомолскай тэрилтэлэр баар буолбуттара, ыччат бастыга, билэр-көрөр, ааҕар-суруйар өтгө үгүстэрэ комсомол буоларга дьулуһаллара, бу барыта комсомол үрдүк аатын өссө үрдэтэн биэрэллэрэ. Оройуонга 1932 сыллаахтан саалаан МТС-тар тэриллэбиттэрэ, 1935 сылтан Стахановскай хамсааһын тэнийбитэ. Стахановец үрдүк аатын бастагынан Хатылыттан тырахтарыыс Афанасий Седалицев, Одьууунтан тырахтарыыска Степанида Карпова, Төлөйтөн ыанньахсыт Мотрена Захарова, онтон да атыттар ылбытара.

Оройуоннаагы комсомолскай тэрилтэ олоһор уонна үлэтигэр дьонно, норуотка ШКМ дьэн аатынан биллибит Чурапчы 7 кылаастаах оскуолата дьолунаах мистэни ылбыта. Бу оскуолага хойутаан кирибит, улааппыт оҕолор, буорактарын сыта ааһа илик буденовка бэргэллээх буойуттар, кулаактары утары охсуспут колхуостары тэрийсипт ыччаттар үөрэнэллэрэ. Кинилэр оскуолага кириэхтэриттэн комсомолскай тэрилтэ сүрүн актыбын быһыытынан оройуон олоһор актыбынайдык кытталлара.

Райкомол мэктиэлээһининэн, партия райсэбизт боломуочунайдарын быһыытынан нэһиликтэргэ, колхуостарга отчуоттары тэрийэллэрэ, оскуоланы бүтэрбит бастыҥ комсомолскай уонна ыччаттар улахан эппиэттээх үлэбэ анааллара. Бу оскуоланы бүтэрбит Егор Филиппов, Василий Харитонов, Иннокентий Пономарев, кэлин оройуон салайааччыларынан Иннокентий Пономарев, Дмитрий Карсанаев, Гаврил Тыгылынаев, онтон да атыттар үлэлээбиттэрэ. Чурапчы комсомолун чабылхай бэрэстэбиитлэ пионер баһаатайыттан райсэбизт бэрэстэдэтэллэригэр тийэс үүнэн, таһаарылаахтык үлэлээбит Варвара Николаевна Дьячковскай бу оскуолага эмиз үөрэммитэ.

Салпытын 3-с стр. көр.

Салгыта.
Иннин хаһыат 2-с стр көр.

СЛАВА ЛЕНИНСКОМУ КОМСОМОТУ!

Флегонтов, Г.Д. Ефимов, аатырбыт артиллерист Г.Д. Протодьяконов, уо.д.а. сибирскэй-партийнай, хаһаайыстыбаннай уонна комсомольскай үлэлэргэ ылысыбынан барбыттара.

Сэрии кэниннээһи сылларга Чурапчы комсомолун үлэтэ Ленинскэй комсомол 30 сыллаах үбүлүөһүн чэрчитинэн, социалистическай куоталаһыны далааһыннаахтык ыһтыынан саҕаламмыта. Оройуон үлэһит ыһчата производствоса үрдүк ситиһиилэммиттэрэ. М.Е. Пермяков сэкирэтээрдээх "Сайды" колхуос комсомольскай тэрилтэтэ оттоһунна ерестүүбүлүкэ бастаабыта, ити сылларга комсомолкалар, кэлин Саха АССР Үрдүк Сэбиэтин дыкуутага буолбут Мария Никитина, ССКП XXII съездин делегата буолбут Прасковья Тарабукина-Дмитриева (иккиэн хадаардар) үтү ыһыһына үрдүк көрдөрүүлэммиттэрэ.

"Оскуола — производство — үрдүк үөрэх" хамсааһыны ерестүүбүлүкэ бастааһын Мугудай оскуолатын 213 ылыусниктара саҕалаабыттара, үрдүк үүнүүнү ыһыта комсомолец А.Ф.Седлащев, комбайнынан бурдугу быһыта Н.Кривошапкин сылтан сыл көрдөрүүлэрин тулсаран испиттэрэ. Оройуон комсомолчотара эт илиһинэн мас кэрдэн, 4-түү-5-тии келенөн Чурапчыга таһан, 2 этээстээх саҕа оскуола дьэитин тутууга үлэлээбиттэрэ, нэһиликтэргэ —Одьулуунна, Сыланна саҕа кутууттары тутуугаан барбыттара.

Үлэнэн эрэ мунурдаммакка, ыһчат актыыбыһаһын үрдэтиигэ араас тэрээһиннэр ыһтыллар буолбуттара. Ити сылларга (1949) кэлин үтүө үтэскэ кубулуйбут Таатта-Чурапчы ыһпарсымыаннарын табаарыстыы көрсүүһүлэрэ аан бастаан тэриллибитэ. Комсомол райкомун бюрота ыһпартыбыһнай үлэни тэрийи болгоруостарын бэйэтин мунуһахтарыгар көрөр, дьүүлүһү, субэлэһэр буолбута. Итиннээх оройуон сапаттаһынан спортсэбизт бэрэссэдээтэлинэн аһамыт талааннаах тэрийээчи А.К. Софронов улахан оруоллааба, кини элбэх дьон хаһылаах усулорт араас көрүннэригэр күрэхтэһиһэри бастын тэрийээчи, көбүлээчи буолбута. Одьулуунна нууча тылын

учууталынан үлэһии сылдьар Д.П.Коркин көңүл тустуу секциятын үлэлэтэн, кэлин олимпийскай чөмгүһүннэри иһтэн таһаарбыт Чурапчы тустуутун оскуолатын баай устуоруйатын саҕалаабыта. Усулорт араас көрүннэригэр уопастыбаннай тириэһээрдэринэн Егор Николаев, Григорий Окочешников, Поликарп Барахсанов уо.д.а. үлэлээн, хас колхуос, тэрилтэ аайы ыһпартыбыһнай уопастыбалар тэриллэн, ыһпарсымыаннаар аһсааннара 200 килиһээ тийибитэ, оройуон хамаандата Саха АССР норуоттарын 2-с уонна 4-с спартакиадаларыгар бастаан, өйдөбүннүх кубогунан наҕараадалаһаммыта.

Уус-уран самодетельноһы тэрийи эмиз комсомолецтарга сүктэриллибитэ. Оройуон комсомолун бастын бэрэстэбиитэлэ, Алабар оскуолатын учуутала Татьяна Хомутова 1957 сыллаахха Москвага буолбут ыһчаттар 6-с бэстибээллэригэр делегатынан кыттыбыта. Ити күүрээһнээх комсомольскай үлэни ити сылларга сэкирэтээрдэр И.П. Васильев, А.Е.Саввина, А.М. Сивцева, Э.И. Монастырев, Д.Д. Дьяковская, Р.Р. Абрамов, Н.М. Кладкин, К.С. Постников, В.С. Попов, уо.д.а. тэрийбиттэрэ.

80-нус сылларга эстафетаны комсомол оройуоннаағы кэмитиэтин сэкирэтээрдэр Г.М. Сысольтин, И.С. Кузьмин, салгыы Ф.Р. Иванов, В.М. Неустров, кэлин Л.Д. Барашкова, И.Р. Барашков ыһсыһыттара. Ити кэмнээх ерестүүбүлүкэ биллэр икки улахан Эрилик Эристин аатынан, ССКП 12-с съездин аатынан колхуостар комсомольскай тэрилтэлэрин Нюрбина Анемподистова, Петр Кириллин саҕалаһа. Оройуон киһинигэр тэрилтэлэр коммунистическай үлэ кэлэтиһибин аатын ыһар иһин куоталаһыһылар П. Масаев сэкирэтээрдээх типография, П. Дорофеев сэкирэтээрдээх промкэмбинээт комсомольскай тэрилтэлэрэ ситиһиһлэммиттэрэ. Федот Эверстов саҕалааһыһаах МТС тырахтарыһтарын биригээдэтэ үлэһэ үрдүк көрдөрүүлэммитэ. К. Охлопкова саҕайар балыһаһын кэлэтиһибэ, Алексей Лобанов саҕайар райсойуус комсомольскай

тэрилтэлэргэ ыһчаты үлэһэ күүрдэллэрэ.

1967 сыллаахха комсомольскай үлэ Улуу Октоһо 50 сылын, 1968 сыллаахха комсомол 50 сылын, 1970 сыллаахха В.И. Ленин 100 сааһын көрсүүгэ бэлэмнэһинэн, дойду үрдүнэн ыһтыллар улахан күүрээһнээх хамсааһыннар чэрчилэринэн араас слеттар, бэстибээллэр, куоталаһыһылар тэриллибиттэрэ.

70-нус сылларга оройуон комсомолун Прокопий Уаров, Тимофей Нова, А.С. Шишигин, Т.Т. Токин, Д.Д. Петров, уонна да аһыттар саҕайыһыттара. Хаһан да буоларын курдук оччотооһу комсомольскай актыып ыһчаты актыыбынай позицияга иһтэргэ, опох, үлэ кизгөйдөбүлүн интээргэ туһаайыһан ыһтыллар.

Ыһчат политической таһымн билиһин үрдэтиигэ политөөрөхтэһин оскуолалара күүскэ үлэлээбиттэрэ, «пятилетка эдэр гвардеецтара» хамсааһыннар саҕалаһыттара. Интернациональнай иһтии күүһүрбүтэ албан аат мизстэлэринэн слет ыһтыллыбыта. Чурапчы комсомолун бэрэстэбиитэлэрин усулорка ситиһиһлэрэ өссө үрдээбитэ, олимпийскай чөмгүһүннэр баар буолбуттара, ыһчат, нэһилиһнээх бүтүүн ГТО нуорматын туттарыһа күүскэ ыһсыһыттара. Оччотооһу комсомольскай актыыыһтар Людмила Винокурова, С.С. Макоимова, С.И. Никитин, В.Ф. Посельская, И.И. Харлампьев, Г.Г. Монастырев, Х.П. Федулова, онтон да аһын ыһчат дьон билиһнэр лидердэрэ, саҕалааһыһылар буолбуттара, кэлин араас эппизттээх үлэлэргэ аһамыһыттара. Ити саҕана дойду комсомолу бүтүүн Байкал Амур тимир суолун магистралын тутууга туруммута. Чурапчы комсомолун бэрэстэбиитэллэрэ Алексей Аняитов, Николай Яковлев, уо.д.а. иһиннээ эмиз кыттыһыттара, быһаһы баран үлэлээбиттэрэ. Саха сирин собуруу өттүнээһи чоһу хостоһунна территориянай промышленнай комплекс тэриллиһиһигэр, саҕа Нерюнгри куорат тутуутугар Чурапчы уонтан таһса бастын уолаттара, кыргыттара быһаһы үлэлээн кыттыһыттара.

Комсомол төрүтэмминэ 100 сылыгар

Салгыыта.
Иннин ханыат 2-с, 3-с стр. көр.

80-нус сыллардаабы комсомольскай актыып даҕаны үлэтэ өрөстүүбүлүкэ комсомолун үлэтигэр бастыһабыта. Ити сылларга Амма кырыс сириг баһылааһынна эдэр ыңчат туруммута, кыты унаастактары, производство модун сыахтарыгар кубулууга үлэ барбыта. Чурапчы ыңчата Кындалга, Мырылаба, Хайыаха бастагы производственнай десаннары ыһаалаабытара Райкомол эплиттээх үлэтигэр М. Седалицев, А. Турантаев комсомольскай сэкирэтээр Марфа Кронникова десаны салайан, Хайыаха сана бөһүөлэги тутууга туруммуттара. Комсомолец Александр Адамов түүлээҕи бултааһынна 10-с пятилетка соруудахтарын аһара топорон эдэр да, саастаах да булбуттарга үтүө холобур буолбута. "Пятилетка гвардия" бөлүгүнэн наҕараадалаабыта. Оруу үтүө үлэстэрдээх Агафья Тарасовна Кузьмина наастаабынныктаах «ЫБСЛКС 60 сылын» аатынан ыңчат комсомол, ферма ыанньыксыта Наталья Коснофротова хас бирдии ынабыттан үтүө ыһын үрдүк кирбиитин аһарбыта. Мугудайтан ыанньыксыт Никифор Окочешников устаттары ферма үлэтигэр ыһыран, бачыым көтөхлүт, "Бочуот Знага" уорданынан наҕараадалаабыта, 31-с убалаастаабы Комсомольскай кэмпириансийэ делегатынан талыллыбыта.

1983 сыллааха оттоонунна бастаан, оройуон комсомольскай тэрилтэтигэр Обкомол грамотатынан наҕараадалаабыта, онуоха ЫБСЛКС обкомун чилиэнэ Григорий Гермогенов

салайааччылаах Мындагааыи сыаҕын комсомольскай тэрилтэтигэр төһүү күүс буолбута. Чурапчы уопаттара И.Спиридонов, Максим Илларионов, Савва Дьячковская, Валерий Кузьмин, Петр Макаров, Николай Беляев Афганистанна сулуусалаан, бэйэлэрин интернациональнай иэстэрин чистээхтик топорбуттара. Оройуон комсомолецтары ахсаана ити сылларга 3000-тан тахсыбыта. Ити сылларга Иван Макаров комсомол XX-с сыёһин делегатынан талыллан, оройуон комсомолун устуоруйатыгар өсөс биир чабылхай страицаны арыыбыта.

Ити сылларга оройуон комсомольскай тэрилтэтин Н. Хютанов, И. Макаров, И. Андросов, О. Дорофеев, М. Данилов салайбытара, комсомольскай сэкирэтээрдар В.А. Федорова, Егор Петухов, Александра Кузьмина, Егор

Бараханов, Анна Шепомова, Мария Ефимова, Михаил Михайлов, Василий Смирников, Андрей Ноговицын, Николай Попов чачы даҕаны ыңчат билиммит лидердэрэ этилэр. Очотооҕу сэкирэтээрдар Егор Смирников, Александр Старостин, Мария Макарова, Владимир Никон, Илья Башарин, Гаврил Кузьмин, уода ыңчат салайааччытыттан тэрилтэ, нэһилиэк салайааччытыгар тийэ үүнэн тахсыбытара, нэһиликтэр, оройуон социальнай-экономическай сайдыытыгар таһаарылаахтык үлэлээн, бэйэлэрин дьоһуннаах кылааттарын килгэрбиттэрэ.

Дойдуга 90-нус сылларга бүрүүкээбит ыһыллыһытбулгуу охсуута улахан этэ. Сэбизскэй Союус ыһыллыбыта, экэнизмиз таһнары барбыта, үлэтэ суох буолуу

бүрүүкээбитэ Уонунан сылларга дойдуну салайан кэлбит Коммунистическай партия үлэтэ биир илии баптааһыннан тохтолуллубута, ону кытта комсомол ыһыллыбыта. Дьэ, ити бэйэлэрин олохторун комсомолу кытта ыкса сибээстээбит аҕа да, эдэр да көлүөнэ дьонно ыараханньык дьайбыта. Он да буоллар, дойдуну ыңчата, ол иһигэр Саха сириг Чурапчы эдэр ыңчата күүрээннээх-мүккүөннээх, кириилгээх-тахсылаах олох уөлүгэр сыгдыбытара, көмүс букубаларынан суруллубут комсомол устуоруйатын атыннык аныгылы тыһынаах салҕаан ыһаагылар.

Николай ХОЮТАНОВ,
1981-1986 сылларга ЫБСЛКС
Чурапчытаагы райкомун 1-кы
сэкирэтээрэ.

ЧУРАПЧЫ КОМСОМОЛЕЦТАРА – ҮЛЭ ҮӨНҮГЭР

1935 сылтан дойдунан урдүнэн стахановскай хамсааһын тэнийбитэ, хамсааһын көбүлээччилэринэн комсомолецтар буолбуттара. Тыхахтарыыс Афанасий Никитич Седалицев (Хатылы), тыхахтарыыстар биригэдьиридэрэ Степанида Карпова (Обулуун), ыанньыксыт Матрена Егоровна Захарова (Төлөй "Төрүт" колхуос), Саха АССР Урдуну Сэбизтигэр бастагынан дьокуттаат, бурдук быһылыгыгар Екатерина Егоровна Филиппова (Чапыр), ыанньыксыт Т. Пр. Пермякова (Мугудай, "Сайды"), "Пушкин" колхуос бырабыллыаһынатын бэрэссэдээтэлэ Е. А. Митина (Хайахсыт), Стаханов аатынан колхуос ударницата, Сэбизт солбуйааччы бэрэссэдээтэлэ Анна Алексеевна Слепцова (Болтоно), уода бастагынан стахановец буолбуттара.

1931 сыллааха Саха АССР Совнарком Агдан кытыл көмүлүгэр үлэһит ыңчаты ыһаар туһунан дьаһалын олоххо килгэрэн, Чурапчыттан Агдан промышленныгыгар 80-ча комсомолец уонна ыңчат баҕа өттүнэн барбытара. Кинилэр ортолоругар нэһиликтэринэн Хатылыттан, Төлөйтөн 10, Сылтантан 6, Хайахсыттан 4, атын нэһиликтэртэн биридии – иккилии комсомолецтар баалтара.

Сахалар Агдан бастын горняктарын үлэстэригэр, холобурдарыгар, оробуочайдар эйгэлэригэр иитиллэн, үлэстэр дойдунуларыгар эриллэн кэлбиттэрэ. Оройуонтан барбыт комсомолецтартан аан бастагынан удаарынньык албан аатын Василий Проконьевич Гуляев ылбыта. Кини оройуонна биир биллэр партийнай, сэбизскэй үлэһитинэн буолбута.

Тимофей Гаврильевич Тоскин 16 саастааҕар Агданна тыгланан барбыта, кини уонна Егор Васильевич Филиппов, Н.И. Ботучин, Егор Григорьевич Никитин, 5 аһаар сыл үлэлээбит

Николай Яковлевич Сибиряков – "Удаарынньык-стахановец" үрдүк аатын ылбытара. Кыргыттартан Агдан көмүлүн үлэтигэр актыыбынай кытылыны М.Н. Монастырева (Ачаҕар), Ак Петровна Керемисова – Бельх, А.Н. Дьячковская, Вера Степановна Наумова, Анна Алексеевна Сибирякова

– Архипова (Хатылыттан), Куликина (Хоттоботтон) ылбытара.

Сэрии маннайы күнэригэрэн биһиги колхуосаахтарбыт, ол иһигэр оройуон комсомолецтара уонна ыңчаттара оройуоннаабы партийнай тэрилтэ салалтатынан «Барыта фронт, барыта Кыайыы туһугар!» лозунунан сыралаах, тыһааһыннаах үлэҕэ туруммуттара. Сэрии сылларга колхуосага 500-чэ стахановецтар уонна удаарынньыктар үүммүттэрэ.

Кураан сыллар буолбуттары урдүнэн курааны утары охсууу дьаһаллара – быһыттары тутан ууну хаайыы, уу салпааһын мунньууу, солоронуну кэнэтии, уода үлэлэр кизэник олохтоммуттара. Үүнүүнү көрүүгэ-харайыыга элбэх үлэ ыһыллыбыта, 1943 сыллаах сайын от, бурдук үүнэн бизрбитэ, онон 1943 сылга гектартан оротунан 7,3 центнер бурдугу ылан, колхуостар судаарыстыбаны кытта өрөстүүбүлүкэни бастагынан аахсыбытара, нөҕө сылыгар гектартан 8,5 центнер үүнүү хомуллан, судаарыстыбага үрдэтиллибит былааны туттарбыттары таһынан, бурдук Кыһыл Армияга көмө фронугар бариллибитэ. Итинэн оройуон өрөстүүбүлүкэҕэ бастыһынар кэжэлэригэр тахсыбыта.

«Саха АССР 10 сыла» колхуоска (Соловьев) комсомолец Собакин салайыт көмө – ыңчат эвено-тун чилиэннэрэ 1944 сылга 72 гектартан оротунан 15,5 центнер, ол иһигэр Туолума төрдүттэн 22,5 гектартан оротунан 27-лии центнер үүнүүнү хомуйбуттара. Эвено бүтүн Союуустаабы куоталаһыыга үлүс мизэстэнэн, харчынан биризмийэлэммитэ, грамотанан наҕараадалаабыта.

«Яковлев» аатынан колхуос (Чапыр) чилиэнэ, комсомолка Е.Е. Филиппова иккилии нуорманы толорор иһин дьахталлар патристическай хамсааһыннарын оройуонна бастагынан көбүлээбитэ уонна 1942 с. илии хотуурунан күнэ оротунан 0,7 гектар, нөҕө сылыгар 0,8 гектар ходуһаны охсубута. 0,4 үчүтэй үүнүүлээх бурдук сириг быһыта, ол иһигэр рекорду онорбут күнүгэр 0,65 гектары быһан, 308 түүтэҕи баайан, 9,5 нуорманы толорбута. 1944 с. 19 күн устатыгар 7,7 гектары быһан уонна 2600 түүтэҕи баайан, күннэ оротунан бизэсти нуорманы толорон, өрөстүүбүлүкэҕэ куоталаһыыга бастагы биризмийэни ылбыта.

Сэриигэ барбыттары солбуйууга 299 комсомолецтар салайар үлэҕэ, ол иһигэр 13 комсо-

молецтар колхуос бэрэссэдээтэллэринэн өрө таһаарыллыбытара.

1941 с. МТС иһинэн тэриллибит кылас багдыохтоох кууруска, онтон салгы куоракка ыһан 57 тыхахтарыыһы, 13 комбайнеры, 4 суоптары, итилэртэн үкүлэртэ 16 – 20 саастаах колхуосаах кыргыттары бөлөмнээбиттэрэ. 1944с. комсомолка С.Н.Карпова салайар ыңчат комсомольскай тыхахтарынай биригэздэтэ 1511 гектары хорутан, 253 л уматыгы кэмчилээн, былааны 109 % толорон, өрөстүүбүлүкэ урдүнэн куоталаһыыга бастаабыта. Комсомол-тыхахтарыыс А.Е. Башарина (Картузова) 387 гектары хорутан, былаанын 183 % толорбута.

Комбайнерка Е.П. Захарова бурдугу быстарыыга былаанын 103 % толорбута. Кыргыттартан комсомолкалар: О.П. Посельская, М.М. Барашкова (Пермякова), Елена Кривошагина (Сивцева), М.Л. Толстякова, Е.А. Лазарева, М.П. Сидорова, Е.Ф. Абрамова, Мария Старостина, Мария Неустроева, Анастасия Аммосова, Парасковья Захарова (Окочешникова), Анна Егорова, Варвара Толстоухова (Окочешникова) сэрии сылларыгар үрдүк таһаарылаахтык үлэлээбиттэрэ.

1944 с. тыа хаһаайыстыбатын үлэтигэр 215 удаарынньык – стахановец комсомолецтар уонна ыңчаттар үүнэн тахсыбытара.

Сэрии сыллара аһан, норуот хаһаайыстыбатын чөлүгэр түһэрип күргүөмнээх кэмнэре саҕалаабытара. 1948 с. Ленинскэй комсомол 30 сылын туолар үбүлүйдээх аатынан сокуоталаһыыга кирисэн, Михаил Пермяков сэкирэтээрдаах "Сайды" колхуос комсомолецтара, ыңчаттара оттоонун былаанын аһара топорбуттара. Өрөстүүбүлүкэҕэ биллибит, көлөнөн обустарааччы-машинист И.Д. Пермяков 30 күн устата 143 гааны, Е.С.Толстоухова 4 күн устата 192 гааны обустарбыта. Яковлев аатынан колхуоска Н.Н. Адамов, Н.М. Адамов илии хотуурунан биридии бэйэлэрэ 10 күн устата обустаран, оротунан 1-дии гаа сири охсубуттара.

1946с. эплиттээх үлэҕэ 10 эрэ комсомолец баар буоллабына. 1948с. 110 комсомолецтар салайар үлэҕэ үлэлээбиттэрэ, ол иһигэр колхуос бэрэссэдээтэллэринэн 5, счеловадтарынан 8 киһи, хонуу биригэдьиридэринэн 18.

Салгыытын 5-с стр. көр.

Елена ДЬЯЧКОВСКАЯ,
обо библиотечки
сэбиздириссиз.

Комсомол төрүтүнэмнээ 100 сылыгар

РАЙКОМОЛГА ҮЛЭЛЭЭБИТ КЭМНЭРИМ

сыбаабытара 1972с. тохонуньга Эрилик Эристин үбүлүбүтэ буолбута. Куораттан улахан дэлгээссийэ кэлбитэ. А.П.Лыткин, Марина Попова, А.Мунхалов, Н.Тобурускай, уо.д.а. Миигин кинилэр арыаллыырга соруудахтан. Эрилик Эристин сохуос нэһиликтэригэр ыһыттылар быһыттар кэнсиэргэ конференстыбын. Онгон аны Кытаанах энэр барыс диэтиллэр. Мин дьизм тымныы кырдыгас адымийим соботох дьэн аккаастаным. Ону райсэбиэт бэрээсэдэтэпэ Р.Р. Бурнашев дьизбэр кэлгистэ, кириэн баран сүрдээбин соһуйда адымийим кылгас кыһынны сонун кэпсэйдэр, мунукарбыт барыта кырыа 2 хоню баран тыйаатыр таһыгар 2 хостоох дьиз биэрдиһэр. Дьэ үөрэн-көтө үтүөн онно көстүбүт.

Быһыттар көрдүүстөр да буолаллар. Окуолалар икки ардыларыгар басты бэл ыһыттылар хас биридди окуолга сойууһаах өрөспүүбүлүкэ буолуохтаах. Обкому кытта көпсөтөн, дэлгээссийэ курдук оҥоруу ыһыттар көмөлөһүннэрдилит. Ол курдук Чуралчы орто окуолата Туркмениста, Хадаар арыс кылаастаах окуолата Узбекистанга 10-ча окуолаттан барытара. Очолорго бу сана саҕалааһын курдук этэ. Аны ол сойууһаах өрөспүүбүлүкэ көстүүмүн тигиит, ырыаларын үнүкүлэрин үөдэти. Үтүмэн үлэ буоллаҕа.

Дьэ, итиннэ 3 сыл билгибэкс аастыта. Үтүкөн оҥоруу кытта биридэ үлэлээбиллэнтэн билгитин кээн туттабын. Бэйэ-бэйэбиттэн албаах үөрэн-көтөт, олох окуолатын аастахпыт.

Л.М. ВИНУКОВА, СӨ үтүөлээх учуутала, "Гражданский килбизин" бэлэ хаһаайына, ССРС, РСФСР норуотун үөрэбириитин туйгуна, педагогический үлэ бэтэрээнэ.

үлэлээбитим, сайынны каникулларга "Металлург" лаабырга ыстаарсай баһаатайдаабытым улаханник көмөлөстүтэ. 3 кууруту бүтэрэн баран М.Д.Гермогенова салайар "Факел" коммунатын бастын баһаатайа, хамандыыра буолан, Бүтүн Сойууһааҕы "Артек" лаабырга барар чизэстэммитим.

1972 с.ыам ыйын 19 күнүгэр Чуралчыга болоуссакка оройуон киинин үс окуолатын улахан оборуу ыһыттылпыт, онно аан бастаан знаменнай бөлөхтөрү лизанталар, пилоткалаан, манан бэрээстэкилээн киллэрбиллэнтэн, дьон сүрдээбин сэргээбитэ. Түгэниэн туһанан, оройуонна пионерскай сэбиэт чилиэннэринэн талыллан, мизэх үтүө сүбэһит, күөс-көмө буолбут дьоммутун ахтыахтын барарабын. Ол курдук, Чуралчы орто окуолатын учууталлара Роман Ильич Васильев, Иван Андреевич Антипин, эрдээксийэ үлэһитэ Семён Васильевич Эверстов мизэх үтүө сүбэһит, тирэх буолбуттара.

Ити күн мин "Пионердары кытта актыыбынай үлэтин иһин" дьиз Бүтүн Сойууһааҕы, пионерскай Сэбиэт бэлэһинэн наҕараадалаабытым.

Онтон Саха АССР ССРС 50 сыллара тигинээн кэлбиттэрэ. Окуолапар икки ардыларыгар "Добродотуу күнүн аннынан" дьиз бастыбэл бэлэм саҕалаабыта. Бу үс улахан үбүлүйдэргэ аналлаах оройуоннааҕы слет бас ыйын 2-5 күннэригэр Куосалы үрдүгэр ыһыттыбыта. 21 окуола улахан галагочнай горадох оностон плакат, знания бөҕө буолан, слеплут саҕалаабыта. Орто окуолапарга Дирин орто окуолате (баһаатай П.Д.Попова) арыс кылаастаахтарга Алабар (Е.Д.Монастырева) кыайыы өрөһүйүн биллэртэрэ.

Онтон сөднөй этэрэст өрөспүүбүлүкэтээҕи слетка ситиһилээхтик кыһытыта, хамандыырыт, Дирин орто окуолатын пионеры Ганя Нохтунскай "Бастын хамандыыр" анал ааты ылбыта, "Артекка" путежанан наҕараадалаабыта. Комсомол райкомун үлэһиттэрэ кулуубу кытта ыкса сибээстээхтик үлэһитлэрэ. Юрий Макаров отдел сибидиоссыйэ Прокопий Уаров - 1-кы сэкирэтээр, Тина Федуллова - инструктор, тух баар кэнсиэрдэргэ кытталлара, норуодунай тыйаатырга артыыстыыллара. Ол курдук, Прокопий Иванскай "Наара суох" дьиз комедияҕа кылаабынай оруолу сонньосон, көрөөнүлэр биһирээбиллэрин ылбыта. Тина биһиги икки М.Д.Попов, олохтоох ааттар, судьуйа "Күтүк сырдыка сүтэр" пьесатыгар оонньообуллут. Ол пьеса

биһирээн, 1973с. олууну ыйга Саха тыйаатырыгар ыһырыллан көрдөрүлүбүтэ. Ахсынны ыйга 1972с. үбүлүйдэргэ аналлаах улахан өрөспүүбүлүкэтээҕи бастыбэл ыһыттыбыта. Онно мин бастын конференс буолан, Иркутскайга барар чизэс тиксигитим уонна Сунтаар райкомолугар үлэһит Валя дьиз кыыстыын Саха өрөспүүбүлүкэтин уус-уран самодетельноһун кэнсиэрин ыһыттылпыт.

Чуралчыттан Мария Никитинаһын (чабырҕахыт) иккэ эһитит. Аммаһтан аатырбыт Ольга Иванова-Сидоржевн, Уус Алдантан аатырбыт Найахы хуора, кэргэнни Мария Аким Бурцевтар, Мэнэ Ханалас үнүкүлүт уопаттара, Үөһээ Бүлүүттэн Т. Дмитриева, уо.д.а. аатырбыт чабырҕахыттар, үнүкү кэлэҕиһиттэрэ бааттара Мария биһиги лауреат үрдүк аатын ылан, түмүк кэнсиэргэ кыттан үөрэн-көтөн кэлбиллэнт, миигин "Иркутский комсомолец" дьиз хаһыака таһаарбыттара.

2-с сэкирэтээр Т.В. Носов этэ тыа хаһаайыстыбатыгар элбигинэстээх этэ. Ыччат комсомольскай фермалар икки ардыларыгар "Бэйэн сулусун умат" дьиз күрэхтэһи ыһытталлара, инструктор Тина Федулловаһын элбэхтик командировкаҕа сылдьаллара, үкүгэр грузовой марсыһынан айанныыллара. Үтүс элбэх суботунньуктар буолаллара. Око райком аллараатын кытта биридэ шэфтээх "Эрилик Эристин" сохуоска тахсан үлэһитибит. Орготдел сибидиоссыйэ С.Д.Макаров олус тэрээһиннээх этэ, үлэни баркэ аттарара.

Элбэх сыбаайбалар буолбуттара. И.Наумов кэнниттэн сэкирэтээр-машинисткабыт Роман Пинигинэ кэргэн тахсыбыта, Диринэ бэрт элбэх килбээх сыбаайба буолбута. 1972 с.балаһан ыйыгар 1-кы сэкирэтээрбит Проня Уаров Чуралчы кыһын Надя Степанованы кэргэн ылбыта. Сеня Макаров Зоя Адамовалыын ыал буолбуттара. 1973с. саас мин Михаил Степановка кэргэн тахсыбытым, ол күһүнүгэр сэкирэтээр-машинисткабыт Аня Баянтаева Слава Новгородовтыын холбоһон, Сыланга бэртээхэй сыбаайбаҕа сылдьыбытыт.

1971с.Тина билгээх сана тутуллубут почта уопсайыгар 2 хостоох дьиз биэрбиттэрэ. Үөрэн-көтөн Октеп быраһынынгар көстүбүт. Мин кырдыгас адымийдээх этим - Прасковья Дмитриевна Попова. Барахсан үөрбүтэ аҕай. Дьэ, ол дьизбит бэрт сотору тымныһын биллэрэн барбыта. Райкомол уопаттара эһи тимир олох туруорбуттара, таһын мууһунан

КОМСОМОЛГА ИИТИЛЛИБИППИТ

анардас иһи күүһүнэн үлэлээһин буолара. Онносоор билгитин барыта баар науканан, тизхиныкээн сэбилэммит кэмнэ итинник тэтим кыаллыбат. Билгитин билиһэннэринэн даҕаны. Партия ити кэмнэ саамай сөптөөх быһаарыыны ыһыттыт.

Очотооһу комсомолецтар, кырдык даҕаны, ис-истэригэр өрө күүрэн, дойдуну чөлүгэр түһэригэр үлэлээбиттэрэ. Итинник күүрэн-хааран үлэлээһин үтүө түмүктэрдээх буолбута. Кытас кэм иһигэр алдыаммыт-кээһэммит хаһаайыстыба чөлүгэр түстүтэ, күл-көмөр буолбут куораттар, бөһүөлэктэр саналыы тутуллубуттара. Онуоха түмэр, тэрийэр уонна быһаччы тутан-хабан, сүтэн-көтөбөн үлэһит күүс-ыччат бастаан иһэр этэрээтэ комсомол быһаарар оруоллаабыта. Ону билиһини көлүөнэ ыччаттар устуруйа учебниктарыттан ааһан билэр уонна сыаналыыр буолуохтаахтар.

Билгитин сорохтор итини ыччаты көлөһүннээһин, өрө көрдөрбөккө үүрэ сылдьан үлэһэ умса анныы курдук көрдөрө сатыыллар. Дьингээн, очотооһу комсомолецтарга, биһизэ оннук өйдөбүл да суоҕа. Дойдубут, норуолбут иһигэр үлэлээһини чизэ уонна икс быһыһынан ыһыарбыт итиннэ ис сүрэхпиттэн баһаран туран, күүрээһэнэхтик үлэһиттэрэ дьулуһарбыт. Ол иһин, билгитин кырдыан оҥорон, үйэ аһаарыттан орду кэм аастыт очотооһу коммитин олус күндүтүк

саныыбыт. Кырдыга даҕаны, сайдыы олугун уурсууга, бэйэ туһа дьиз буолбака, уопсай дьыала иһигэр туруулаһыттыт.

Чуралчытааҕы педучилищени бүтэрбит 15-с ыһыттан үкүбүт комсомольскай үлэһэ тэрдиллэбиллэнт. Колхуостар ман-ейгы сүлүөх комсомольскай тэриглэлэрин сэкирэтээрдэринэн, комсомол райкомун пленумун чилиэннэринэн талыллан, аҕа көлүөнэни кытары биридэ ыччаты көбүлэһчилэринэн тэрийэһчилэринэн буолуллут. Ол курдук, ЫБСЛКС райкомун сэкирэтээрдэринэн Үөһээ Дьааныга Николай Васильев, Константин Постников, Усуяанаҕа Егор Захаров уонна мин үлэһити сылдьыбытыт. Петр Керемасов ЫБСЛКС обкомун өкөрүтүн чилиэнээн талылларга итэҕали ылбыта. Оттон Аскольд Кулаковскай Чуралчытааҕы райкомна отдел сибидиоссыйанан үлэлээбитэ. Ити курдук, баара-суоҕа отучча комсомоллаах куурустан итиннэ ыччат сапаттаҕа үүнүүтэ очотооһу дьаһалта ыччакка улахан суолта биэримиттэн ситимнээҕэ буолуо дии саныыбын.

Ыраах Усуяанаҕа бэһиз буолан тий-биллэнт. Тэйичи сирдэринэн быданан оҥорор окуолапарга учууталларынан аһаммытыт. Очолорго үгүс колхуостарга коммунистическай партия икки-үс эрө чилиэнэ баар буолан, сүрүн үлэни комсомолецтар ыһыттылар, көрдөбүт да оннук туруоруллара. Эдэр учууталлары

колхуостар маннайгы сүлүөх комсомольскай тэриглэлэрин сэкирэтээрдэринэн быһыбардаабыттара. Ыччаты түмүүтэ, култуурунай-сырдатар үлэни ыһытыта, суботунньуктары тэрийиһэ, колхуос нэһилиэк бары үлэлэригэр кыттарбыт. Онносоор колхуоска сыллааҕы отчуоттарын оңорууга сүрүн төһүү буоларбыт. Ыччат үксэ таба ыстаадагыгар, булчут үтүэһигэр буолан, биридэ эмит нэһилиэк иһигэр кэлэн баралларын туһана сатыырбыт. Агитатор оңорон оонуну тарбаталларын ситиһэбит. Ону кинилэр да поп-бааччы топороу ситиһэллэрэ. Оройуон, нэһилиэк дьылбата онтон эмиэ тутулуктааҕын өйдөөн-санаан туран, ыччат хайа да соруудаха элбигинэстээхтик сыһааннаһара, уопастыбаннай үлэни үтүө субастаахтык топоро. Ыччат наһаа түмсүүлээх, көхтөөх, бэрээдэктээх этэ. Кулаһан буолбакка, бэйэтэ иһиттэн ыһынан үлэһитэ.

Билгитин көлүөнэ салааһаҕа кыһыллэн, өйөөн, бөлбөмгөсүрүн ууран, итинник көхтөөх, нэһилиэгим, улуум туһа дьиз өйгө-санааҕа түмүлүр ыччат холбоһуон тэрийдэллэр улахан ситим буолуо этэ.

Спартак ЧИЧИГИНАРОВ, 1955—1958 сс. ЫБСЛКС Усуяанатааҕы райкомун иккис сэкирэтээрэ, 2008 с.

Галина Анисимовна Кобелева - Хайдукова окуолатын аастытым, үрдүк үөрэххэ үөрэнэ сылдьаммын, үөрэммит окуолабар этэрэст баһаатайынан

Биһиги көлүөнэ оҕо сааһа аас-туор олохтоох сэрби, уот-кураан, Хоту көһөрүлүү кэмизэр ааһар дьылбалааммыта. Оттон ЫБСЛКС кэксигэр чилиэннэн сылдьыбыт эдэркээн комсомоллааҕы саастыт сэрбииттэн алдыаммыт-кээһэммит дойдуну чөлүгэр түһэриһи кытары алтыһытыта.

Коммунистическай партия аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрби кыайыһын түмүктэнэрин кытта дойдуну түргэн кэм иһигэр чөлүгэр түһэри, салгы үрдүк тэтимнэн сайыннары соруутун ыччат иһигэр туттарбыта. Очотооһу техникэ-сэй сэбилэни сайда иһик кэмизэр

2019 СЫЛ БАСТАКЫ АНГААРЫГАР СУРУТУУ САБАЛАННА

Ыксаллаах быһыыны-майгыны сэрэтиигэ, туоратыыга уонна куттал суох буолуутун хааччыйар хамыйһыа бэрэссэдээтэлин солбуйааччы **Алексей БОЛДОВСКИЙ**.

Биһиги үлэбитин сырдатар, дыһынто-сэргээс куттал суох буолуутун сэрэтэр иһитиннэриилэрибитин тутатына таһаарар "Сана олох" хаһыалпытыгар махталбыт улахан. Хаһыат норуотка чугас, үчүгэйгэ, көрөс тардар буолуохтаах. Билр бэйэм куһаҕаны эрэ хостоон таһаарар, куолуулар "арабас прессаны" ахсарбаппын. Дьоннорго сурутуулар, сырдыкка угуйар ыстатыйалары ордоробун. Билр оннук хаһыатынан улууспут "Сана олох" хаһыата буолар. Онон билр дойдутаахтарбын Сурутуу декадатын мүчү тулупка, суруттарарытыгар ыгырабын.

Чурапчы олохтоого Алексей АБРАМОВ:
Мин хаһыалпын эрдээксийэ дьизиттэн бэйэм кэлэн ылабын. Того дьизтэххэ, бу эреин чугас олоробун, барыкка ылан аһарбар табыгастаах. Билр үчүгэйэ дьон сурутуу сыһаната көмүскэ – билр сыллаабы 400 солкуобай. Инникитин даҕаны хаһыалпын эрдээксийэтигэр кэлэн ылар баалаахпын. Онон бу эңэр олороннуларга маннык көрүнүгүн сурутуу орду дьон этэбин уонна улууспут олохтоохторун көхтөөхтүк ыгырабын. сурутуун дьон

Биһиги улуустаабы "Сана олох" хаһыалпытыгар сурутуу түөрт көрүнэ баар:

1. Почта нөнүө аадырыска тиэрдии – 675 солк. 48 харчы.
2. Көмүүтэргэ эбэтэр суотабай төлөпүөһүгэ тутатына көрөр электроннай сурутуу – 200 солк.
3. Почтаттан бэйэ кэлэн ылыыта – 640 солк. 38 харчы.
4. Эрдээксийэ дьизиттэн бэйэ кэлэн ылыыта – 400 солк.

Өскөтүн эһиги электроннай сурутууга суруттарыаххытын баҕарар буоллаххытына, sanaolohsurutuu@mail.ru аадырыска бэйэбит сайаапкабытын ыытабыт.

Үгэс быһыытынан хас сурутуу ахсын сүүйүүлээх бириистэри туруоран кэллибит.

ОНТОН БУ СЫРЫЫГА КИМ ТУОХ БИРИИНИ ҮЛҮҮҮ?

Улуустаабы киин балыыһа быраастара, "Харысхап" түмсүү чили-эннэрэ Анастасия ПОНОМАРЕВА, Сaina ПОПОВА, Марина СОФРО-НЕЕВА, Мария ПОТАПОВА.

Тапталлаах хаһыалпытыгар балыыһабыт үлэтин сырдатар, нэһиликэннэри сэрэтэр ыстатыйаларытын таһаарар "Доруобуйа харыстабыла" дьон анал рубрика баарыттан үөрөбүт, кэммиттэн кэм-гэр ыстатыйалары ыытабыт. Бэйэбит Сурутуу декадатыгар сеп түбэһиннэри, электроннай көрүнүгэ суруттардыбыт. Төлөпүөһүгэр тутта сылдьан көрүөхпүт, улууспут сонунун сойулупка аабыахпыт. Чурапчыбыт дьонун, чуолга эдэр ыһагы улууспут хаһыатыгар сурутуун, аабын, биллэ-көрүн дьон ыгырабыт.

Хаяхт бичээж бэрлплэр графига: 16 ч 00 м. Бичээж бэрлплэнэ: 16 ч 00 м. "Сага олох" редакцоннай-издательской холбоуна 25.10.2018 с. офоотга бичээтэнэ
Титографий дайхалына: 878970 Чувалчи сал. Карл Маркс уул, 26 "а". Индекс: 54907. Хаяхт нэдиэлэж икитэ, олтуорунууна урнэ бэртинсэ тахсар.